

**РУСЕНСКИ УНИВЕРСИТЕТ
„АНГЕЛ КЪНЧЕВ“**

**СТАНДАРТ ЗА ОБУЧЕНИЕ
НА ДОКТОРАНТИ
В РУСЕНСКИ УНИВЕРСИТЕТ „Ангел Кънчев“**

**РУСЕ
2018**

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ

II. ОРГАНИЗИРАНЕ НА ДОКТОРСКИ ПРОГРАМИ

III. СТАНДАРТИ

1. НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА СРЕДА

2. РЕЗУЛТАТИ

3. ПОЛИТИКА НА ПОДБОР И КРИТЕРИИ ЗА ЗАЧИСЛЯВАНЕ

4. ПРОГРАМА ЗА ОБУЧЕНИЕ НА ДОКТОРАНТИ

5. НАУЧНО РЪКОВОДСТВО

6. ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЯ

7. ОЦЕНКА

8. СТРУКТУРА

IV. ПРИЛОЖЕНИЯ:

- НАРЪЧНИК НА ДОКТОРАНТА (Законова база на докторантурата; Примерен график за защита на дисертация, Съпътстващи документи; Групов учебен план за подготовка на докторанти; Примерна методика на работа върху дисертация, Примерна структура и съдържание на дисертация; Примерна структура и съдържание на автореферат и PowerPoint презентация за защита на дисертация; Европейски и национални програми за финансиране на проекти; Правила за приложението на система от материални и морални стимули) - <http://phd-center.bvu-bg.eu/Documents/NarachnikPHD.pdf>

- УКАЗАНИЯ ОТНОСНО ЧУЖДООЕЗИКОВАТА ПОДГОТОВКА И ИЗПИТНА ПРОЦЕДУРА ЗА ДОКТОРАНТИ – <https://www.uni-ruse.bg/education/phd/Documents/EnglishExam.docx>

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Осигуряването на качество придобива все по-голямо значение в условията на интернационализация на научните изследвания и висшето образование. Необходимостта от международно признати стандарти и тяхната стойност като средство за провеждане на реформи и подобряване на качеството се признава от всички. Това се отнася и за програмите за обучение на докторанти.

Научната степен „доктор“ е международно призната, и все пак съдържанието на докторските програми и нивото на докторските дисертации са доста неопределени. Тези несъответствия се подсилват на международно ниво, поради засилващата се мобилност между университетите и научноизследователските организации от различни страни.

По тази причина има нужда от дефиниране на стандарти, които да определят какво значи „докторска степен“ в Русенски университет „Ангел Кънчев“, което е и целта на настоящия документ.

Налице е осъзната необходимост стандартите да се формулират като инструмент, който Русенският университет, отговорен за обучението на своите докторанти, да може да използва като база, върху която да се изградят институционалните позиции и да се разработват собствените докторски програми. В съдържанието под програми в широк смисъл се разбират всички дейности на докторантите, включително научноизследователският проект, курсове, възложена преподавателска работа, време в други лаборатории, писане и предаване на дисертационния труд и т.н.

По тази причина се предполага, че настоящата обща рамка би могла да бъде полезна за външен и вътрешен академичен одит, за прилагане на най-добри практики сред сродни университети, както и за оценка от външни организации. Документът е и конкретно предвиден да бъде в помощ за защита на имиджа на докторантурата като научноизследователска степен и повишаване на шансовете за научна кариера на завършилите обучението си докторанти на Русенския университет.

Този документ е подготвен на базата на Правилника, утвърден от висшето училище, при спазване на основата на ЗРАСРБ и Правилника на МОН за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на научни длъжности.

ти. Целта е да се обединят в общ формат позицията на българското законодателство за обучение на докторанти с Европейската система стандарти за докторска степен. Намерението е настоящият документ да служи като справочен и да се използва от Русенския университет за повишаване на качеството на програмите за обучение на докторанти по научните специалности към акредитираните професионални направления на Университета.

Съвременната концепция за докторска степен като научноизследователска работа под научно ръководство, е създадена през 19 век и е разпространена по целия свят. В Европа обучението на докторанти се дефинира като връзка между европейското висше образование и приоритетните за съответната държава изследователски области.¹ Висококачествените докторски програми са от първостепенно значение за постигане на европейските цели в научните изследвания.

Според Болонския процес², докторските програми образуват „трети цикъл“ на висшето образование след бакалавърския и магистърския такъв, като това е инструмент за развитие на „обществото на знанието“. Главният компонент в третия цикъл е напредването в ученето посредством оригинално научно изследване, което го прави уникален и различен от първите два. Освен това докторските програми се основават най-вече на това, че докторантът пряко извършва оригинално научно изследване. Следователно докторантите в много страни са се превърнали в основна опора на текущите научни изследвания - в резерв, от който да израснат бъдещите учени и база за осигуряване на умения, необходими за изграждане на обществата на знанието.

След анализ на международната практика се установява, че стандартите, предложени в настоящия документ се ползват с широка поддръжка като цели, но не се покриват от редица страни в Европа. Така например в някои държави не се подчертава изследователският аспект на програмата на международно ниво. В по-слабо развитите части на Европа се смята, че интернационализи-

¹ Европа се определя като включваща: Албания, Андора, Армения, Австрия, Азербайджан, Беларус, Белгия, Босна и Херцеговина, България, Хърватска, Кипър, Чешка република, Дания, Естония, Финландия, Франция, Грузия, Германия, Гърция, Унгария, Исландия, Ирландия, Израел, Италия, Казахстан, Киргистан, Латвия, Литва, Люксембург, Малта, Монако, Черна гора, Холандия, Норвегия, Полша, Португалия, Република Молдова, Румъния, Руска федерация, Сан Марино, Сърбия, Словакия, Словения, Непания, Швеция, Швейцария, Таджикистан, Бивша югославска република Македония, Турция, Туркменистан, Украйна, Обединено кралство Великобритания, Узбекистан.

² На среща на министрите на страните от ЕС в Берлин през септември 2003 бе направено допълнение към Болонския процес: „Внешното образование в Европа и Научните изследвания в Европа – два стълба в обществото на знанието“, което подчертава ключовата роля на програмите за обучението на докторанти и обучението в условията на научноизследователска дейност в този контекст като трети цикъл.

ята насърчава процеса на изтичане на мозъци и следователно не бива да се стимулира при сегашните условия. От друга страна, определянето на стандарти за докторските програми в повечето от случаите се възприема като средство за постигане на желана цел – възможност да се осигури качествено обучение на докторанти, което да има международно признание.

II. ОРГАНИЗИРАНЕ НА ДОКТОРСКИ ПРОГРАМИ

С увеличаването на броя на докторантите³ и съответните инвестиции възниква необходимостта докторските програми да бъдат структурирани в определени граници по отношение на времето. Така обучението на докторанти би следвало да се провежда в определени времеви рамки, които да позволяват гладко протичане на процедурите по зачисляване, компетентно научно ръководство и качествено оценяване на учебния и изследователския процес. При докторските програми трябва да се отчете и фактът, че за голяма част от завършилите обучението си докторанти, кариерното развитие не е само в рамките на Русенския университет или сродни научни организации у нас и в чужбина, но е свързано и със заемане на длъжности извън академичната среда, така че програмите трябва да изградят у тях съответните умения да се реализират и извън нея. Организирането на програмите за обучение на докторанти обикновено се осигурява по акредитирани от МОН научни специалности, за които присъжда научната и образователна степен „доктор.“⁴

В общия случай това означава собствено научно ръководство, администрация и бюджет (субсидия) на Университета, но и други форми на организация биха могли да бъдат също толкова ефективни. Във всички случаи обаче организирането на обучението трябва да бъде такова, че да помогне на докторантите и на научните ръководители процесът да приключи в определения срок. В някои случаи докторските програми са базирани в повече от една институция.

³ „Докторант“ се използва като синоним на „доктор“, звание използвано в Европа, най-вече в Асоциацията на университетите в Европа – Съвет за обучението на докторанти (EUA-CDE) и Европейски съвет на докторите и младшите изследователи (EURODOC) или кандидат на науките и др.

⁴ Научната степен „доктор“, описана в този документ е различна от степента „професионален доктор“, която се присъжда в някои страни, и която обикновено се базира на по-високи степени в обучението като придаък към бакалавърска плюс магистърска програма с цел придобиване на професионални компетенции. Научната степен „доктор“ трябва да бъде различавана и от по-високите звания, присъждани в някои страни за постижения на научноизследователско ниво, по-високо от нивото на „доктор“.

Настоящият документ предлага пакет от стандарти за докторски програми, свързани с научни специалности и ниво на докторска степен в професионалните направления, получили акредитация от НАОА в Русенския университет. <https://www.neaa.government.bg/index.php/homepage/130-akreditirani-doktorski-programi-vav-vu/539-akreditirani-doktorski-programi-v-ru>. Предложенията по отношение организацията на обучение на докторанти са дадени в раздел 8. Предложените стандарти се базират на консенсусни документи приети от АС на Русенския университет, изработени в дълъг период от време и с приемственост на добри практики в европейското образователно и научноизследователско пространство. В изложението има два типа стандарти и съответни приложения:

- **Основен стандарт**, който описва изискванията, които трябва да се покрият от самото начало на стартирането на образователната и научна докторска програма.
- **Развитие на качеството** - описва стандарти, които са в съответствие с международния консенсус за добра практика, базирани на Правилника на Русенския университет, при спазване на основата на ЗРАСРБ и Правилника на МОН за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на научни длъжности. Изпълнението на инициативи или инициативи за изпълнение на всички такива стандарти трябва да бъде документирано.
- **Анотации** – включени са с цел пояснение, подчертаване или даване на примери на използваните описания, термини и др. при представяне на стандартите. Една част е посветена на законовата база на докторантурата, а друга - съдържа обща информация за докторантите, вкл. примерна методика на работа върху дисертация, примерна структура на дисертацията и автореферата и т.н. В приложенията е дадена информация за някои основни източници на финансиране - национални и международни програми - както образователни, така и научни.

III. СТАНДАРТИ

1. НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА СРЕДА

Основен стандарт

- Успехът на индивидуалните докторски програми трябва да бъде осигурен от провеждането им в „силна“ научноизследователска среда.

- Оборудването, с което разполага докторантът, трябва да е съвместимо с изискванията за изпълнение на докторския проект според стандартите, описани в настоящия документ.
- Научноизследователската работа трябва да отговаря на международните етични стандарти и да е одобрена от съответните компетентни етични комитети.

Развитие на качеството:

- Русенският университет, в случай че не разполага с нужното оборудване или с научен капацитет в определена научна специалност, следва да търси сътрудничество с такива с по-големи възможности, така че да могат да се предлагат докторски програми в съответствие с изискванията на стандартите.
- Когато е необходимо, с цел да се осигури достъп до условия за работа (апаратура и др.), в докторските програми следва да бъде включено време за работа в друга лаборатория или изследователска база (в друг университет или държава) за повишаване нивото на международен научен обмен.

Да се развиват възможностите за съвместни докторски програми с цел подобряване на сътрудничеството между университетите. Съвместно присъдените степени могат да варират: обща диплома (при което докторантите получават диплома, издадена от два университета на базата на обща програма за обучение), двойна диплома (докторантите получават две отделни дипломи на базата на съвместна програма) и така наречената *cotutelle* (на базата на споразумение, обикновено за съвместно научно ръководство).

Анотации:

- Под „силна“ научноизследователска среда се разбира висока компетентност на научното ръководство, на съответното звено и на университета като цяло, както и участие в национални и международни мрежи от водещи научноизследователски институции.
- Измерване на нивото на „силата“ на научноизследователската среда би следвало да се прави въз основа на публикации (брой публикации, импакт фактор, *h-index* и др.), ниво на външно финансиране, брой на квалифицирани кадри в звеното (професионалното направление), катедрата, факултета, университета и др.
- Капацитетът („силата“) на научноизследователската среда да се оценява на база сравнение с други университети.

- Международни етични стандарти са Европейската харта за изследователи и Кодексът за поведение при подбор на изследователи, към които се включват и приетите от Русенския университет: Правилник за прилагане на Европейската харта на учените в Русенския университет и Правилник за прилагане на кодекса на поведение при назначаване на учени в Русенския университет.

(http://local.uni-ruse.bg/docs/html/ndo_20a_2017.htm,

http://local.uni-ruse.bg/docs/html/ndo_20_2016.htm)

2. РЕЗУЛТАТИ

Основен стандарт:

- Една акредитирана докторската програма, водеща до докторска степен трябва да осигури на докторантите компетенции, които да им позволят да станат квалифицирани изследователи, т.е. научни работници способни да провеждат отговорни, самостоятелни проучвания в съответствие с принципите на добрите практики в областта на научноизследователската работа.
- Завършването на докторантската програма трябва да бъде потенциално полезно и за тези, които продължават кариерата си извън академичните изследвания с възможностите да използват придобитите по време на програмата умения, знания и компетенции, включително за решаване на сложни проблеми чрез критичен анализ и оценка, подходящо пренасяне на нови технологии и синтез на нови идеи.

Анотации:

- Други *компетенции*, свързани с докторантските програми, биха могли да включват (според *Болонския процес: рамка на квалификации в областта на висшето образование в Европа* www.bolognabergen2005.no/EN/BASIC/050520-Framework_qualifications.pdf), че докторантите:

1. са показали системно разбиране в съответната област на проучване и са овладели отлично уменията и методите на изследване, свързани с тази област;
2. са показали способност да разбират, изработват, внедряват и адаптират значителен процес от оригинални проучвания с научен интегритет на такова ниво, че това ниво да бъде основание за цитиране в международен мащаб;
3. може да комуникират с колегите на тяхното ниво, с по-широк кръг от научните среди и с обществото като цяло по проблемите в тяхната област;

4. от тях да може да се очаква да издигнат на по-високо ниво в рамките на академичен и професионален контекст технологичните, социални и културни постижения в обществото, основано на знанието.

- Допълнителни компетенции са: лидерски качества, способност за ръководене работата на други, управление на проекти и способности за обучаване на други.
- Нивото на обучението в докторската програма съответства на 8-мо ниво според рамката за нива на квалификация в Европа.

3. ПОЛИТИКА И КРИТЕРИИ ЗА ЗАЧИСЛЯВАНЕ

Основен стандарт

- За осигуряване на качествени докторски програми, докторантите трябва да бъдат подбрани на състезателни начала и с прозрачни процедури според:

1. ЗАКОН за развитието на академичния състав в Република България (<https://mon.bg/?h=downloadFile&fileId=40>);
2. ПРАВИЛНИК за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България (<https://mon.bg/?h=downloadFile&fileId=159>);
3. ПРОЦЕДУРНИ ПРАВИЛА за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на Русенски университет (http://kr.uniruse.bg/ndo_PP_2016.pdf).

Кандидат-докторантите трябва да имат съответстваща завършена магистърска степен.

- В строго определени времеви рамки, преди да се зачисли докторантът, Университетът трябва да оцени и да одобри следните атрибути:

1. научната стойност на изследователския проект, който ще бъде изпълнен от докторанта;
2. дали от проектът може да се очаква да завърши с дисертация, отговаряща на изискванията на стандартите (раздел 6) в сроковете, определени за докторската програма.
3. в каква степен проектът стимулира иновативност и творчество;
4. квалификацията на определените научни ръководители (виж раздел 5);
5. да не стартира докторска програма без да са осигурени ресурсите за изпълнение на проекти по нея.

Развитие на качеството

- При подбора на докторанти, трябва да се вземе предвид потенциалът на кандидата за научноизследователска работа, а не само досегашните му постижения в процеса на обучение.
- Проектите следва да се оценяват от избрана конкурсна комисия оценители на базата на предоставено писмено описание на проекта, или пък след представяне на проекта пред жури от външни за университета и вътрешни учени в съотношение 3/2.
- Докторантите трябва да имат права и задължения, съизмерими със стойността (нивото) на утвърдените за университета права и задължения на научноизследователския състав.
- Там, където докторантът се осигурява чрез допълнителна работа, трябва да е сигурно че той ще има необходимото време, за изпълнение на програмата, заложена в плана на докторантурата.

Анотации:

- Според *Болонския процес*, докторската програма се предшества от магистърска програма (1-2 годишна) и бакалавърска програма (3-4 годишна). В страните, където има само 4-годишна бакалавърска + магистърска програма, кандидатите трябва да се усъвършенстват с допълнителни квалификации за да може да се извършва съвместен обучителен и изследователски процес в докторски програми с Русенския университет, където за докторско обучение е необходима магистърска (5-годишна за регулираните специалности и 1-2 годишна плюс 4-годишна магистърска) диплома.
- Някои страни не следват Болонския процес. В този случай при критериите за зачисляване могат да се използват и друг вид обучение или работен опит, които да издигнат нивото на кандидата до ниво магистър преди явяване на конкурса за участие в докторска програма на Русенски университет.
- Възможността за одобрение на проекта и научни ръководители след зачисляване, позволява да се ползва модел, при който докторантите прекарват ограничено време за работа по избор и реализиране на проекта и проекта в комбинация с някакъв курс, преди да започнат работа по изследователския проект. Това не би следвало да съкращава времето от 3-4 години, определени за проекта.
- Критериите за зачисляване биха могли да включват документирано доказана компетентност за изследователска работа като например пред-докторски изс-

ледователски програми и публикации, постижения с предишни проучвания, а за кандидатите в регулираните специалности и практически опит.

- Процесът на *прозрачност* при зачисляване на докторанти в дадена докторска програма на Русенския университет представлява продължение на магистратурата, но това не ограничава приемането освен на собствени студенти и на такива от други учебни заведения.
- *Ресурсите* (вътрешни или външни) включват инфраструктурата за проекта, текущите разходи, разходи за курсове, разходи за участие в свързани с програмата международни научни срещи, както и такси за зачисляване, където е възможно.
- Докторантът трябва да има осигурени лабораторно, информационно и офис оборудване.
- *Ресурсите* включват и стипендия/заплата за докторанта, но начинът, по който се заплаща на докторантите може да бъде различен.

4. ПРОГРАМА ЗА ОБУЧЕНИЕ НА ДОКТОРАНТИ

Основен стандарт:

- Програмите за обучение на докторанти се базират на оригинално изследване, курсове и други дейности, които предполагат аналитично и критично мислене.
- Програмите за обучение на докторанти се изпълняват под научно ръководство и консултантска дейност.
- Програмите за обучение на докторанти трябва да осигурят задълбочено обучение по отношение на правилата на етиката и отговорност при провеждане на научното изследване.
- Програмите за обучение на докторанти се структурират с ясно определени времеви рамки, равни на 3 години (минимум 2 г.) за редовна форма, 4 години (минимум 3 г.) за задочна форма и 3 години (минимум 6 м.) за свободна форма на докторантура. Удължаването на срока или прекъсване е възможно, но в ограничен брой случаи и по изключение. Срокът на обучение може да бъде удължаван във връзка с отпуск по болест или при раждане на дете, както и по обективни външни причини.
- Програмата трябва да включва покриване на 180 кредита, придобити чрез участие във формализирани курсове от груповия и индивидуалния план за обучение на докторанти (25-60 кредита), едновременно с проекта. Значителна част

от програмата за курсове трябва да бъде свързана с обучение в умения, приложими и в други области. Признават се курсове и семинари, отговарящи на научната специалност и тематичната насоченост на докторантурата и организирани от: научното звено, факултета, Центъра за докторанти, фирми и университети, с които Русенски университет има сключен договор за обучение на докторанти (договори по програма Еразъм и др.). Посещението и оценките от задължително-избираемите (Б1, Б2, Б3) курсове/семинари се удостоверяват със свидетелство/сертификат, издаван от съответното звено, където се извършва обучението. Протоколът се представя в Отдел “Развитие на академичния състав“ в рамките до една седмица от завършването на курса и/или полагане на изпита. От образователния блок докторантът трябва да набере минимум 25 кредита и не повече от 60. Кредитите се удостоверяват с протокол от заседание на научното звено при годишния отчет и атестиране на докторанта. Докторантът, съвместно с ръководителя подготвят индивидуалния учебен план на базата на учебния план приет за специалността, който се приема от катедрения съвет и утвърждава от факултетния съвет.

- Трябва да има договорености, които да позволяват на докторантите да изпълнят част от докторантската си програма, ако това е свързано с програмата, в друга институция, включително и такива в други страни.
- Трябва да се осигури непрекъснато оценяване на напредъка на докторантите по време на цялата програма.

Развитие на качеството

- Да бъдат оценявани по достойнство завършени на друго място курсове или опит в друга област, ако имат връзка с докторската програма.
- Конфиденциално консултиране на докторантите, касаещо докторската програма, научно ръководство и др., както и по лични въпроси се осигуряват от Университета.
- В Университета се следи изпълнението на индивидуалния план на докторанта (https://www.uni-ruse.bg/education/phd/Documents/ind_plan.doc) чрез тримесечни и годишни отчети (https://www.uni-ruse.bg/education/phd/Documents/at_list.doc) за извършената работа, заверени от научните ръководители и приети на катедрен и факултетен съвет. Центърът за обучение на докторанти наблюдава напредъка на докторанта в онлайн системата „Докторанти“ (<http://phd.uni-ruse.bg>) и чрез срещи с докторанта и неговите научни ръководители и предлага организиране-

то на курсове от груповия план за обучение, както и материално осигуряване чрез базата, която управлява.

- Представители на докторантите си сътрудничат с ръководството на Университета по въпросите на планирането, контрола и оценката на докторските програми. Докторантите имат своя квота във факултетните съвети и академичния съвет.
- Съществува механизъм, позволяващ на докторантите да оспорват решения по отношение на техните програми и оценка на дисертациите им.

Анотации:

Определянето на времето за *редовна* докторантура в рамките на 3 години чрез разписаното в индивидуалния план преследва няколко цели:

- гарантира, че има горна граница за количеството на научната работа, която може да се очаква да бъде включена в докторската дисертация/теза, и може да бъде ефективен начин да се избегне ескалацията в изискванията към докторската степен с течение на времето;
- насърчава докторанта да се концентрира върху научния проблем и да се осигури базирането на програмата върху оригинално изследване;
- позволява на Университета да се развиват управленските структури в лицето на Отдел „Развитие на академичния състав“ (<http://kr.uni-ruse.bg>) и Центъра за подготовка на докторанти (<https://www.uni-ruse.bg/education/phd>) за планиране на устойчив поток от докторанти целогодишно.
- *Задължителните* изпити от индивидуалния план на докторанта включват 1 докторски минимум – общ изпит по научната специалност (точното наименование се посочва в индивидуалния план) и втори докторски минимум по спецификата на изследователската тема (точното наименование се посочва в индивидуалния план), както и езиков изпит (изпит/публикуване на статия на чужд език).
- *Формалните* курсове включват: законова база на докторантурата и структура на дисертационния труд, средства за автоматизация на научното изследване, методология на научните изследвания, методи за теоретично изследване, теория на експеримента и задължително-избираеми курсове/семинари по научната специалност на докторантурата (точното наименование се посочва в индивидуалния план) като характерни компоненти за подпомагане на докторантите в изследователската им работа. За всички курсове са публикувани учебни матери-

али във Виртуална библиотека за докторанта - <https://www.uni-ruse.bg/education/phd/library>.

- Курсовете по *преносими* умения включат: Приложение на MATLAB в инженерните изследвания, Оптимизация с MATLAB; Защита на интелектуалната собственост, Икономически аспекти на научното изследване, Научна комуникация и презентационни умения, Синтез и анализ на сложни системи, Компютърно моделиране на непрекъснати среди, Планиране на научни проекти, Международно проектно финансиране, както и обучение на докторантите как да извършват критична оценка на научна литература, да ръководят технически персонал и студенти-участници в проучвания, кариерно развитие и изграждане на мрежи.
- Курсовете по *преносими* умения са важни както за тези, при които се очаква да продължат да се занимават с изследвания в публични или частни институции, така и за тези, които ще се насочат към кариера в други области.

5. НАУЧНО РЪКОВОДСТВО

Основни стандарти:

- Всеки докторант трябва да има основен научен ръководител, а когато е необходимо, втори научен ръководител или консултант за покриване на всички аспекти на програмата.
- Броят на докторантите на един научен ръководител зависи от неговата натовареност.
- Научните ръководители трябва да имат научна квалификация и да са активни изследователи в съответната област.
- Научните ръководители трябва да провеждат редовни консултации със своите докторанти.
- Университетът осигурява обучителни курсове за всички действащи и потенциални научни ръководители.
- Отношенията между научния ръководител и докторанта е от ключово значение за успеха на докторската програма. Трябва да има взаимно уважение, планирана и определена на базата на взаимно съгласие отговорност, с принос и от двете страни.

Развитие на качеството:

- Отговорностите на всеки научен ръководител в Русенския университет са ясно формулирани:
 1. Да селектира и насочва към докторантура млади хора с действителни способности и желание за научна и преподавателска дейност.
 2. Да формулира актуален за практиката проблем, който може да бъде решен с научни методи и средства, както и дисертабилна тема.
 3. Да съдейства при подготовката за **конкурсния изпит** (конспект, литература, консултации, комисия) и при **зачисляването в докторантура**.
 4. Да създава нормални условия за работа на докторанта: осигуряване на благоприятен микроклимат; определяне на подходящо работно място; предоставяне на компютърна техника; осигуряване на необходимото лабораторно оборудване; включване в проекти с подходяща тематика, участието в които да носи на докторанта конкретни морални и материални ползи; включване в семинари; изпращане на специализации; съдействие за своевременната защита на създадената в процеса на докторантурата интелектуална собственост; подпомагане подготовката и изнасянето на доклади на научни конференции, в т.ч. и международни – командировъчни, такси правоучастие; подпомагане подготовката и публикуването на статии в научни списания, в т.ч. и международни; провеждане на редовни срещи и обсъждане на постигнатите резултати и предстоящите задачи.
 5. Да съдейства при съставянето и изпълнението на **индивидуалния план** на докторанта.
 6. Да стимулира участието в курсовете за обща подготовка на докторантите.
 7. Да спомага при формулирането на изводите от обзора (недостатъците на известните решения на проблема), целта и задачите на дисертацията.
 8. Да насочва към използването на научни методи и средства при решаването на задачите.
 9. Да насърчава самостоятелната работа и творческото мислене на докторанта.
 10. Да съдейства при необходимост за провеждане на консултации с други изявени специалисти в научната област на докторантурата.
 11. Да съдейства при съставянето на **тримесечните отчети** и при **ежегодните атестации** на докторанта.

12. Да съдейства при подготовката и провеждането на **докторантските минимуми** (конспект, литература, консултации, комисия).
 13. Да спомага при цялостното структуриране на дисертацията.
 14. След решаването на задачите на дисертацията и събиране на достатъчен по обем материал да насочи докторанта към приключване на работата и написване на дисертацията.
 15. Да съдейства при формулирането на общите изводи и приносите.
 16. Да спомага за внедряването на получените резултати в практиката.
 17. Да спомага за популяризирането на резултатите на докторанта чрез участие в изложби и др.
 18. При получаване на значими резултати да предлага докторанта за награждаване.
 19. Да съдейства за организирането на **предварителното обсъждане** (научно звено, плакати, презентация, експозе, компетентни рецензенти).
 20. Да съдейства при формирането на научно жури.
 21. Да съдейства при подготовката за **защитата**.
- Научните ръководители трябва да са част от широки национални и интернационални научни мрежи, за да могат да въведат докторанта в научната общност.
 - Научните ръководители трябва да подпомагат докторантите в кариерното им развитие.
 - Формално обучение за осъществяване на научно ръководство се осигурява поне за основния научен ръководител.
 - Където е възможно, научните ръководители да бъдат и втори ръководители на докторанти в други институции в страната и в чужбина.

Анотации:

- Научният ръководител *да отговаря на научните изисквания в съответната област* означава той/тя да има научна степен „доктор“ или приравнена на нея такава, както и да бъде активен учен с постоянна научна продукция, която представлява принос в литературата в дадената област, ползвана от колеги.
- Терминът „*редовни консултации*“ в общия случай означава няколко пъти на месец, но честотата може да варира в рамките на програмата според нуждите на докторанта.

- На консултациите би трябвало да се обсъжда напредъкът по проекта на докторанта и докторската програма, да се дават общи съвети по провеждане на научно изследване, помощ по проекти, помощ при идентифициране и инициране на проекти за проследяване, при писане на теза, помощ по време на публикуване.
- Уеб-базирани курсове за научни ръководители се организират за всички научни ръководители, за да се запознаят с наредбите за докторските програми, както и с техните основни задължения като научни ръководители. <https://www.uniruse.bg/Centers/TSP0>

6. ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЯ:

Основен стандарт:

- Създаването на докторската дисертация е итеративен процес на обучение и изследване с цел решаване на актуален проблем от теорията или практиката с прилагане на научен подход и с използване на научни методи и средства.
- Докторската дисертация е базата за оценка дали докторантът е придобил уменията да провежда самостоятелно, оригинално и значима научно изследване и да оценява критично научната работа, проведена от други.
- Основното при докторската дисертация е какъв е очакваният резултат от 3-4 годишно научно изследване на международно ниво. Това означава еквивалент на най-малко 2 публикации в реферирани научни издания.
- Освен представените публикации, докторската дисертация трябва да включва пълен преглед на литературата, свързана с темите в публикациите, пълно представяне на изследователските цели, методологическите съображения, резултати, дискусия, изводи и последващите перспективи на докторския проект.
- Там, където докторската дисертация се представя в други формати, напр. монография, журито по оценката трябва да е сигурно, че приносът е най-малко равностоен на горепосочения стандарт.

Развитие на качеството:

- За да се насърчи международното признание, резюме на дисертацията трябва да се публикува на английски език.
- Там, където статиите или публикациите са в съавторство, трябва да има документирано изявление, че докторантът има съществен и самостоятелен принос към тях. Авторството по отношение на резултатите от изследването в рам-

ките на докторантурата трябва да е ясно формулирано. Обикновено това означава една и съща публикация да не може да се използва в повече от една дисертация.

- Авторефератите на докторските дисертации трябва да се публикуват на уебсайта на Университета. Ако публикуването противоречи на законите за патентно право или авторското право или по други причини не може да се направи, да се осигури публичен достъп поне до анотациите на дисертациите.

Анотации:

- Под *реферирани научни издания* да се разбират такива на добро ниво в съответната област, които са включени в Web of Science, SCOPUS, Harzing's Publish or Perish, Google Scholar. Качеството на докторската дисертация често се преценява от импакт фактора на тези издания.

- Всеобщо е разбирането, че докторантът има съществен принос във всяко едно от проучванията във връзка с дисертацията и е първи автор в повече от една публикации, свързани с дисертацията.

- Под *еквивалент на поне две публикации в пълен текст* се разбира, че някои от статиите могат да бъдат ръкописи със статут на публикуван материал.

- Препоръката за използване на *английски език* като най-добра практика е свързана с това, че той е най-широко използваният език в научната литература и това го прави най-пригоден за насърчаване на процесите на интернационализация.

7. ОЦЕНЯВАНЕ

Основен стандарт:

- Приемането на докторска дисертация трябва да включва приемането в писмен вид и последващо приемане на устна защита.

- Докторска степен се присъжда от Университета на базата на препоръка от оценяващо жури, което преценява дисертацията и устната защита съобразно стандартите, описани в раздел 6.

- Журито за оценка трябва да включва утвърдени и активни учени, които в съотношение 3/2 са в полза на външни за Университета и при които няма конфликт на интереси. Най-малко трима от оценяващите трябва да са от друга институция.

- За да се избегне конфликт на интереси, научният ръководител може да не участва в комисията за оценка.
- В случай на отрицателна оценка на писмената дисертация, в обикновения случай на докторанта се дава възможност да я напише отново. В случай на отрицателна оценка на устната защита, обикновено на докторанта се дава възможност за допълнителна защита. В изключителни случаи журито може да отхвърли дисертацията без възможност за преразглеждане.

Развитие на качеството:

- Устната защита трябва да е публична.
- За целите на интернационализацията и където това е възможно, Университетът може да осигури включването в журито на поне един член от друга държава.
- Освен написването на дисертацията, Университетът трябва да осигури усвояването от докторанта на достатъчно преносими умения по време на програмата.

Анотации:

- Форматът на *жури* се използва за да се опишат независимите лица, които дават препоръки относно приемливостта на дисертацията и устната защита.
- Университетът трябва да предостави използването на информационните технологии с цел осигуряване възможности за някои от членовете на журито да участват в процеса на оценяване на дисертацията и защитата от разстояние, за да се осигури независима, компетентна и в същото време, свързана с по-малко разходи международна оценка.

8. СТРУКТУРА

Организацията на докторските програми е изцяло зависима от структурата на Университета, както и законите и отговорните структури на институциите в България. Под „организация“ тук се разбира висшето училище, но се отчита, че и други форми на организация също са възможни.

Основен стандарт:

- Университетът разполага с достатъчно ресурси за добро ръководене на докторски програми. Това означава достатъчно ресурси за прием на докторанти, реализиране на докторските програми на приетите докторанти, оценка на докторските дисертации и присъждане на докторски степени.

Развитие на качеството:

- Има процедури за периодични преценки и осъвременяване на структурата, функцията и качеството на докторските програми. Това обикновено включва обратна връзка и с научния ръководител, и с докторанта.
- Университетът има сайт на български и на английски език, с ясна информация за политиката относно:
 1. отговорностите на ръководството на учебното заведение и администрацията;
 2. осигуряване на качество и редовно оценяване с цел постигане на по-високо качество;
 3. политика на подбор на докторанти, включително ясно изразена позиция за процеса на подбор на докторанти;
 4. структурата, продължителността и съдържанието на докторантската програма;методите на оценка на докторантите;
- 5. формалната рамка за проследяването на напредъка на всеки докторант;
- 6. политика на назначаване на научни ръководители, очертаваща какъв тип и с какви отговорности и квалификация да бъдат;
- 7. ефективно използване на информационни и комуникационни технологии.

Настоящият Стандарт е приет от Академичния съвет на Русенския университет на 23.01.2018 год.

Ректор:
(проф. д-р Велизара ПЕНЧЕВА)